

Література:

1. Офіційний сайт Міжнародного кооперативного альянсу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ica.coop/members/member-stats.html>.
2. Офіційний сайт Міжнародного кооперативного альянсу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ica.coop/coop/principles.html>.
3. Про сприяння розвитку кооперативів. Рекомендація 193 МОП 2002 року // Конвенції та рекомендації, ухвалені міжнародною організацією праці 2000-2007 рр. - Видання українською мовою: Том 3. - Женева, 2008. - С. 1610-1619.

УДК 338.432: 631.115: 338.433

СУЧАСНИЙ РІВЕНЬ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Пісоцький А.А., здобувач

Полтавська державна аграрна академія

У статті проведено аналіз сучасного рівня аграрного виробництва в Полтавській області та розглянуто необхідність і можливості його економічного регулювання в сучасних умовах ринкового розвитку.

This article provides an analysis of the current level of agricultural production in Poltava region and discussed the necessity and possibility of its economic regulation under the present conditions of market development.

Постановка проблеми. Після отримання незалежності, Україна досить тривалий час вчилася пристосовуватися до нових умов господарювання, використовувати нові форми державного управління та регулювання. В умовах реформування розрив старих економічних зв'язків зумовив глибокий та затяжний спад аграрного виробництва, неповне використання ресурсного потенціалу галузі, виникнення інфляційних процесів, що сприяли погіршенню рівня та якості життя населення.

Однією з умов забезпечення відтворення потенціалу економічного зростання аграрного виробництва, досягнення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств є створення системи механізмів їх економічного регулювання.

Метою і основним завданням досягнення економічного регулювання аграрного сектору регіону є забезпечення використання трудових, матеріальних, фінансових та інших видів ресурсів, досягнення темпів економічного зростання, ефективності виробництва, підвищення якості продукції, демонополізацію виробництва, підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання з урахуванням особливостей галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку та економічного регулювання аграрного виробництва розкриті в працях таких відомих вчених, як В. Андрійчука [1], В. Амбросова [2], Т. Лозинської [3], П. Макаренка [4], М. Маліка [5], П. Саблука [6], О. Шпикуляка [8] та інших.

Проте, в умовах подальшого реформування аграрного виробництва механізми регулювання економічних взаємовідносин потребують подальшого

дослідження, зокрема щодо необхідності та значення економічного регулювання, визначення його ефективності на макроекономічному та господарському рівні, а також розробки напрямів його подальшого удосконалення.

Метою роботи є аналіз сучасного рівня аграрного виробництва в Полтавській області та вивчення необхідності і можливостей його економічного регулювання в сучасних умовах ринкового розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сфера аграрного виробництва характеризується певними чинниками впливу на діяльність аграрних підприємств регіонального рівня. Основними з них є попит на сільськогосподарську продукцію та сировину на внутрішньому і зовнішніх ринках, механізм ціноутворення, наявність чи відсутність державної підтримки аграрних товаровиробників, ступінь концентрації виробництва та її спеціалізація, рівень розвитку інфраструктури ринку тощо. Проблема організації ефективного виробництва сільськогосподарської продукції та сировини в Україні полягає у тому, що за часів адміністративного управління економікою завдання створити ринкове середовище з притаманними йому законами вартості, рівноваги попиту і пропозиції та конкуренції просто не ставилося. На сучасному етапі відчуваються проблеми щодо ефективного формування та використання ресурсів при виробництві продукції. Так, основні засоби аграрних підприємств Полтавської області мають високий ступінь зносу, більшість суб'єктів господарювання не мають змоги забезпечити оновлення техніко-технологічної бази виробництва через фінансово-кредитні механізми, подорожчання посівних матеріалів та пально-мастильних матеріалів призводить до зростання собівартості виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції при невідповідності державним закупівельним цінам. Система управління аграрним сектором Полтавської області потребує удосконалення та реорганізації організаційної структури, а персонал – постійного підвищення кваліфікації. Фінансові активи суб'єктів господарювання аграрної сфери регіону носять обмежений характер через відсутність власних оборотних коштів та неможливість доступу до кредитних ресурсів тощо.

У 2009 році загальне виробництво продукції сільського господарства у Полтавській області порівняно з 2005 роком збільшилось на 18,9 %, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах – на 38,0 %, а у господарствах населення – на 2,2 % (табл. 1).

Таблиця 1

Рівень та динаміка виробництва продукція сільського господарства у Полтавській області в порівняльних цінах 2005 р., млн. грн

Показники	Роки					2009 р. у % до 2005 р.
	2005	2006	2007	2008	2009	
Усі категорії господарств						
Продукція сільського господарства – всього	4792,3	4964,4	5069,4	5729,8	5700,2	118,9
Продукція рослинництва	3241	3300,6	3497,7	4309,3	4143,5	127,8
Продукція тваринництва	1551,3	1663,8	1571,7	1420,5	1556,7	100,3
Сільськогосподарські підприємства						

Показники	Роки					2009 р. у % до 2005 р.
	2005	2006	2007	2008	2009	
Продукція сільського господарства – всього	2241,8	2355,6	2572,5	3275,3	3094,1	138,0
Продукція рослинництва	1616,6	1657,6	1871,6	2557,6	2301,9	142,4
Продукція тваринництва	625,2	698	700,9	717,7	792,2	126,7
Господарства населення						
Продукція сільського господарства – всього	2550,5	2608,8	2496,9	2454,5	2606,1	102,2
Продукція рослинництва	1624,4	1643	1626,1	1751,7	1841,6	113,4
Продукція тваринництва	926,1	965,8	870,8	702,8	764,5	82,6
Вироблено продукції (усі категорії господарств)						
На одну особу, грн.	3064,7	3207,6	3307,5	3774,2	3786,3	123,5
На 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн	248,1	260,4	266,4	296,1	295,8	119,2

Джерело: розраховано автором на основі [7]

Виробництво продукції рослинництва порівняно з 2005 роком зросло на 27,8 %, у тому числі у сільськогосподарських підприємствах – на 38,0 %, у господарствах населення – на 13,4 %. В розрізі окремих видів продукції найвідчутніше зросло виробництво плодів, зернових та технічних культур.

Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств за 2009 рік свідчить, що фінансово-економічний стан покращився. В цілому сільськогосподарські підприємства одержали прибутку в сумі 554,2 млн. грн (за 2008 рік – 322,9 млн. грн) (табл. 2).

Таблиця 2

Ефективність сільськогосподарського виробництва в аграрних підприємствах Полтавської області

Показники	Роки					2009 р. до 2005 р. (+;-)
	2005	2006	2007	2008	2009	
Прибуток, збиток (-) від реалізації сільськогосподарської продукції, млн. грн	76,4	-6,1	514,1	335,8	533,4	457
продукція рослинництва	53,4	68,3	541,6	375,4	490,4	437
продукція тваринництва	23	-74,4	-27,5	-39,6	43	20
Рівень рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції, відсотків	5,6	-0,4	28,7	11,3	15,5	9,9
продукція рослинництва	5,8	7	46,9	17,9	19,4	13,6
продукція тваринництва	5,1	-14,5	-4,3	-4,6	4,7	-0,4

Джерело: розраховано автором на основі [7]

Закінчили 2009 рік з прибутками 297 аграрних підприємств (у 2008 році – 305), ними отримано прибутків на суму 728,7 млн. грн, що більше ніж у 2008 році на 211,2 млн. грн (на 40,8%). У розрахунку на одне прибуткове підприємство сума прибутку збільшилася на 756,7 тис. грн і становила 2453,7 тис. грн. Водночас 144 підприємства закінчили 2009 рік із збитками, сума яких становила 174,5 млн. грн, що на 20,2 млн. грн (на 10,4%) менше, ніж у 2008 році.

Ефективність ринкової системи господарювання в аграрній сфері залежить від активної регулюючої функції держави та продукування нею економічних умов для розвитку виробництва. З огляду на це, ефективність функціонування агроекономічної системи залежить від раціонального вирішення питань розвитку аграрної економіки на мікрорівні.

В аграрному секторі, порівняно з іншими галузями національного господарства процес регулювання виробництва значно ускладнюється необхідністю поєднання в аграрних підприємствах декількох товарних галузей, які суттєво відрізняються за організацією та процесом виробництва, розосередженістю виробництва на відносно великій території, що ускладнює процес прийняття оперативних управлінських рішень, великою залежністю ефективності виробництва від природно-кліматичних умов та сезонністю виробництва.

Саме ці причини й негативні наслідки трансформації аграрних відносин, а також необхідність захисту національних інтересів на світовому ринку зумовлюють необхідність втручання держави на розвиток та підвищення ефективності аграрного виробництва.

Висновки. Проведене дослідження сучасного стану виробництва в аграрному секторі Полтавської області свідчить про зміни обсягів діяльності суб'єктів господарювання аграрної сфери, що зумовлено ринковою кон'юнктурою. Економічні відносини в агропромисловому комплексі мають нестабільний характер взаємодії між суб'єктами сільськогосподарського виробництва та іншими контрагентами, включаючи державні органи різного рівня управління. Стимулювання розвитку аграрного виробництва повинно здійснюватися методами державної підтримки, цінового регулювання, заходами щодо зниження податкового тиску, створенням сприятливих умов для кредитування виробництва, фінансово-інвестиційного забезпечення, політики державного протекціонізму, реструктуризацією боргів у сільському господарстві та залучення іноземних інвестицій.

Література:

1. Андрійчук В. Г. Сучасна аграрна політика: проблемні аспекти / В.Г. Андрійчук, М.В. Зубець, В.В. Юрчишин. – К.: Аграрна наука, 2005. – 140 с.
2. Амбросов В.Я. Наукові положення удосконалення економічного і господарського механізмів розвитку сільського господарства / В.Я. Амбросов, Т.Г. Маренич // Економіка АПК. – 2005. – № 10. – С. 14–19.
3. Лозинська Т.М. Національний продовольчий ринок в умовах глобалізації: [монограф.] / Т.М. Лозинська. – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2007. – 272 с.
4. Макаренко П.М. Моделі аграрної економіки / П.М. Макаренко. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 682 с.
5. Малік М.Й. Державне регулювання аграрного сектору економіки в дослідженнях вітчизняних вчених / М.Й. Малік, Ю.О. Лупенко // Економіка АПК. – 2009. – № 10. – С. 153–158.
6. Саблук П.Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2007. – № 2. – С. 3–10.
7. Статистичний щорічник Полтавської області за 2009 рік. –Полтава: Головне управління статистики у Полтавській області. – 2010. – 274 с.
8. Шпикуляк О. Г. Інституції у розвитку та регулюванні аграрного ринку : монографія / Шпикуляк О. Г. – К. : ННЦ ІАЕ, 2010. – 74 с.